

Spaanse stierspin: een naar Nederland meeliftende soort van de Habitatrichtlijn

Jinze Noordijk, EIS Kenniscentrum Insecten

Met enige regelmaat komt de Spaanse stierspin (*Macrothele calpeiana*) per ongeluk in ons land terecht met de import van olijfbomen. Deze soort is beschermd via de Europese Habitatrichtlijn bijlage IV. Het is bovendien een nogal indrukwekkend dier dat tot bijna vier centimeter groot kan worden en grote naar voren gerichte kaken heeft. Bij een vondst ontstaat meestal consternatie, met discussies over de vermeende gevaarlijkheid en wat er wettelijk gezien met de spin moet.

De Spaanse stierspin leeft van nature in het zuiden van Spanje en Portugal. Ze maakt verborgen buisvormige trechterwebben onder of tussen stenen en boomwortels en in boomholtes. Omdat grote olijfbomen in deze landen nog wel eens opgepot en naar andere landen vervoerd worden om daar verkocht te worden, kunnen de spinnen ongemerkt meekomen. Bij de vervoerder, de distributeur, het tuincentrum of iemand in de tuin kan de spin er dan uitkruipen en gevonden worden. Dit gebeurt sinds ongeveer 2010, omdat recent door klimaatverandering mediterrane planten jaarrond buiten kunnen staan in ons land, en daarmee de import flink is toegenomen. Tot nu toe staat de teller van door spinnenkenners bevestigde importgevallen op negen, verdeeld over zes provincies. Een groot gedeelte van de spinnen zal echter nooit 'officieel' gemeld worden. Een vondst van de spin trekt vaak de aandacht. Soms ontstaat het idee dat het gaat om een Australische tunnelwebspin (*Atrax robustusi*). Deze spin staat bekend als 'de meest gevaarlijke spin ter wereld' in het 'Guinness book of world records' en soms ontstaat zo paniek. De (eventuele) beet van *M. calpeiana* brengt echter geen gezondheidsrisico mee, maar kan wel pijnlijk zijn.

Bescherming

De verbodsbepalingen van de Europese Habitatrichtlijn hebben alleen betrekking op soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied, daarom is de Spaanse spierspin niet opgenomen in de Wet natuurbescherming. Toch is de spin niet helemaal onbeschermd en zijn verschillende artikelen uit de Wet natuurbescherming wel van toepassing.

De Spaanse stierspin. Let op de lange spintepels en de indeuking van het kopborststuk. (Foto: J. Gállego, CC BY-NC-SA)

In Artikel 3.6 lid 1 staat dat het verboden is om dieren genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn onder zich te hebben voor verkoop en handel of om te ruilen. Omdat bij een onbewuste import niemand het oogmerk had om de spin zelf te verhandelen, is dit niet strikt van toepassing. Het is wel belangrijk dat, nu de imports bekend zijn, de sierplantenketen bij olijfbomeninvoer hier rekening mee houdt en inspecties uitvoert. In Artikel 3.6 lid 2 staat dat het verboden is om dieren genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn onder zich te hebben of te vervoeren. Dit betekent dat als de spin eenmaal is ontdekt, alleen iemand met een ontheffing voor de specifieke wetsverboden de spin mag bezitten en verplaatsen (zie ook wetsartikel 3.8 lid 1). In Artikel 3.34 lid 1 tenslotte, staat dat het verboden is om dieren of eieren van dieren uit te zetten. De spinnen mogen dus – nadat ze gevonden zijn – niet buiten worden losgelaten, hetgeen nog wel eens gedaan wordt met spinnen, ook met de Spaanse stierspin.

Een bekend plaatje: olijfbomen voor een tuincentrum (Foto: Jinze Noordijk)

Protocol

Hoe nu om te gaan met een nieuwe waarneming van de Spaanse stierspin? Aangezien het op dit moment bij deze soort gaat om een niet bewuste invoer, wordt de wet niet overtreden als de soort niet op naam is gebracht en de individuen per ongeluk gedood worden. Is de soort eenmaal bekend, dan kan alleen een persoon met ontheffing van de relevante verbodsbepalingen van de Wet Natuurbescherming het dier (op)vangen en vervoeren. Door de aandacht die in nu via allerlei kanalen aan de soort is gegeven, mag verondersteld worden dat de branche, en specifiek de olijfboomimporteurs en -verkopers, op de hoogte zijn van de identiteit en status van een 'grote zwarte spin' op hun product.

Ter voorkoming van eventuele schade aan de populatie in het herkomstland, is het wenselijk en waardevol dat alle vondsten worden gemeld. De spin is wél volledig beschermd in Spanje en Portugal. Dat betekent dus dat bedrijven die olijfbomen met *M. calpeiana* uit deze landen verkopen of exporteren (waarschijnlijk onbewust) de nationale wetgeving daar overtreden. Bij een vondst in Nederland is het daarom aan te bevelen dat de importerende en in ons land verkopende partijen de exporterende partijen hier op wijzen.

Bij een vondst van *M. calpeiana* kan de melding, determinatie, administratie, opvang en uiteindelijke onderbrenging in een collectie gebeuren bij EIS Kenniscentrum Insecten/Naturalis Biodiversity Center (eis@naturalis.nl); hier zijn alle ontheffingen en mogelijkheden tot administratie en vastlegging aanwezig. De vondsten worden dan ook periodiek doorgegeven aan het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit die het weer door zal geven aan de Spaanse en Portugese collega-ministeries, zodat zij met exporteurs van olijfbomen het oneigenlijke transport kunnen oplossen.